

Uittreksel Businessplan Fort Pannerden Belevingscentrum en Pleisterplaats

05/02/16

1. Aanleiding

'Wat een plek! We zijn diep onder de indruk van deze verborgen wereld. Verdient meer bekendheid!
(Citaat uit het gastenboek van Fort Pannerden)

Fort Pannerden heeft na restauratie in 2011 bewezen potentie te hebben als publieksattractie. Met de herinrichting van Fort Pannerden wil de Gemeente Lingewaard deze potentie verzilveren, en het monument voor de komende generaties een behouden toekomst geven.

2. Missie

Een breed publiek op een fascinerende wijze bewust maken van de betekenis van fort, geschiedenis en rivierlandschap, én zorgen voor ontspanning en plezier. Ontdekken, avontuur en beleven staan daarbij centraal. Fort Pannerden en het rivierlandschap bieden samen een schat aan verhalen.

Belevingscentrum Fort Pannerden verrast de bezoeker met verhalen over het gebouw, zijn militaire geschiedenis, zijn architectuur en het verhaal van zijn bewoners. De tijd van 1869 tot en met W.O. I krijgt hierbij speciale aandacht.

Belevingscentrum Fort Pannerden laat publiek genieten van de ruige Klompenwaard en zijn flora en fauna, en maakt het bewust hoe de natuur inspeelt op het fort.

Belevingscentrum Fort Pannerden maakt publiek bewust van het beheer van (rivier)water in Nederland. Om ons als inwoners veilig te voelen bij hoog water, droge voeten te houden en goede vaarwegen te bieden voor de scheepvaart.

Fort Pannerden biedt passanten een aantrekkelijke en unieke Pleisterplaats, waar zij kunnen ontspannen, en zonder betaling een eerste indruk krijgen van (delen van) het fort, en van de horeca kunnen genieten. Ze krijgen de geur van de Beleefprogramma's in de neus.

3. Doelstellingen

- a. Fort Pannerden tot een gewilde en onderscheidende publiekstrekker maken
- b. Economische spin off bewerkstelligen voor de regio Lingewaard
- c. Een substantiële verhoging bewerkstelligen van het betalende bezoekersaantal van 11.000 (2014) naar 40.000 (2020)
- d. Het creëren van een substantiële markt voor passanten, die profiteren van vrije toegang, nieuwsgierig zijn naar het fort, en speciaal (terug)komen: óók voor de horeca- 'hot spot', oplopend naar 25.000 in 2019.

4. Stakeholders/ actoren

- a. Programmatisch

Het nieuwe concept voor Fort Pannerden is een programma-samenwerking tussen Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Waterschap Rivierenland. Alle zien het Belevingscentrum als een strategische plek waar ze hun voorlichtingstaken kunnen uitoefenen richting een breed publiek. Effect: 1+ 1+ 1 = 4.

- Staatsbosbeheer: natuurbescherming en natuurbeleving, forten; participatie publiek en ondernemers; beheert en ontwikkelt natuurlandschap de Gelderse Poort (Natura 2000-gebied)
- Rijkswaterstaat en Waterschap Rivierenland: waterbeheer; zorg voor schoon & voldoende water (mensen en infrastructuur) en hoogwater-veiligheid

b. Financieel

De herinrichting van Fort Pannerden is een initiatief van de gemeente Lingewaard, erfpachter van Fort Pannerden. In samenwerking met de Stichting tot Beheer en Instandhouding van Fort Pannerden heeft de gemeente Lingewaard financiële middelen weten te verwerven voor de nieuwe attractie. Deze bijdragen zijn afkomstig van programmapartners Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat en Waterschap Rivierenland. Daarnaast van BankGiroLoterij, Prins Bernhard Cultuur Fonds, ANWBFonds, Provincie Gelderland en Stadsregio Arnhem Nijmegen. Het beschikbare bedrag is ruim 2 miljoen euro.

c. Toeristisch

Het nieuwe Fort Pannerden biedt dé kans om de toeristische bekendheid en betekenis van de regio Lingewaard te vergroten. Inzet is verbinding creëren tussen attracties (zoals Kasteel Doornenburg), ondernemers, organisaties en particulieren. Meer publiek betekent meer bestedingen, en dus een impuls voor de regionale economie.

d. Nieuwe Hollandse Waterlinie

Fort Pannerden is één van de 60 forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW). Met de zorg voor 15 van die forten – waaronder Fort Pannerden - is Staatsbosbeheer een belangrijk beheerder.

Het Belevingscentrum en Pleisterplaats Fort Pannerden biedt de kans om de NHW in de spotlichten te zetten, en daarin Fort Pannerden scherper te positioneren. Nu is het als meest oostelijk gelegen fort een 'minder bekend en vaak vergeten fort', terwijl de positie en functie van Fort Pannerden cruciaal was voor de hele NHW.

De NHW heeft de potentie om uit te groeien tot de Nederlandse variant op de kastelenroute aan de Loire in Frankrijk. NHW is voorgedragen voor Unesco Werelderfgoed (2019).

e. Omwonenden en burgers van Lingewaard

Fort Pannerden hecht aan een goede verhouding met de direct omwonenden op de Sterreschans, en met de inwoners van Doornenburg. De omwonenden op de Sterreschans vrezen dat de nieuwe attractie de rust in de woonomgeving onder druk zet. Doornenburg is een voormalige garnizoensplaats, de band met het fort is sterk. Die wil Fort Pannerden houden én versterken.

Ook de inwoners van de gemeente Lingewaard – Bemmelen, Gendt, Doornenburg, Angeren en Huissen – krijgen speciale aandacht.

5. Merkidentiteit

De combinatie fort + geschiedenis (met name van 1869 - W.O. I) + het unieke rivierlandschap binnen één attractie is nieuw binnen de fortenwereld. Merkwaaarden: authentiek, stoer, avontuurlijk, actief, plezier met inhoud.

- a. Primaire Communicatieboodschap

Fort Pannerden: 'Trotseer de elementen en verover het Fort!'

- b. Afgeleide communicatieboodschappen:

Fort Pannerden: 'de hoofdkraan van de NHW'; 'koffie met weergaloos uitzicht over het water'

6. Doelgroepen

Leeftijd:

- Kinderen 6-12 jaar met volwassenen
- Actieve avonturiers van 12 jaar en ouder: jongeren, families, vriendengroepen, bedrijven
- Cultuurhistorisch geïnteresseerd publiek, 40 jaar en ouder

Geografisch:

- lokaal/regionaal
- actieradius: 1 uur autorijden naar Doornenburg (dagtrips, meerdaags toerisme)
- nationaal (Randstad!), internationaal

Kenmerken:

- Cultuur, historie, genieten met inhoud
- Natuur, buiten zijn, rust en ruimte
- Actief, sportief, avontuur
- Samen doen, gezelligheid
- Onderwijs, opleiding, bedrijfstraining

7. Programma permanent

- a. Focus en onderscheidend karakter

Het Belevingscentrum Fort Pannerden laat zien wat het anno 2016 in huis heeft aan kennis, verhalen en objecten. In de presentatie is bewust gefocust op de periode 1869 tot en met W.O. I: de periode dat het fort maximaal belegerd was. W.O. II, Koude Oorlog en de tijd na 1965 krijgen ca. 20 % van de aandacht. Door te kiezen voor de tijd van W.O. I en het voelbaar maken van het leven van de soldaten in het fort in die tijd onderscheidt Fort Pannerden zich van andere forten.

- b. Het Plein

Het bezoek aan Fort Pannerden start op de begane grond, op het binnenhof, met een aantal vrij toegankelijke publieksfaciliteiten. Plein en het spectaculaire uitzichtpunt zijn vrij toegankelijk. Voor het Beleefprogramma wordt betaald.

De inrichting volgt het concept 'Trotseer de elementen en verover het fort'. Die stijl is stoer en eenvoudig. Het authentieke karakter van het fort is uitgangspunt. Aan het kleurenpalet van de publieksfaciliteiten en presentaties worden - goed geproportioneerd - de kleuren van de elementen vuur, water, lucht en aarde toegevoegd: rood, waterblauw, luchtblauw, groen.

- c. De Beleeflagen

Publiek kan kiezen uit 5 programma's: bezoekers kunnen één programma doen, of meerdere. De programma's volgen 3 routes die zijn uitgezet door het fort, bovendien zijn er 'live' tours door de rondleiders, én er is een 'soldatenmuseum'. Doel: het fort en de functies van het fort te leren kennen, het soldatenleven, en de strategische plek te doorgronden. De routes door het donkere fort hebben als finish het spectaculaire uitzichtpunt, met fotokijkers en een panoramabord.

De programma's zijn alle beschikbaar in het Nederlands, Engels en Duits.

8. Programma tijdelijk

Geen dynamiek, geen toekomst. Fort Pannerden heeft een programma van tijdelijke presentaties om zichzelf steeds weer op de kaart te zetten, en publiek te trekken. Hierbij kan gedacht worden aan tentoonstellingen, evenementen, activiteiten en gelegenheidsprojecten. De klimatologische en ruimtelijke mogelijkheden in het fort zijn bepalend voor de mogelijkheden, en de eisen die het Natura 2000-gebied aan het gebruik er van stelt idem dito. Externe presentaties behoren tot de opties.

Het motto 'Trotseer de elementen en verover het fort' heeft een leidend kader voor het opstellen van een 4-jarenprogramma met tijdelijke activiteiten. Hiermee positioneer je het fort. Vuur, aarde, water, lucht: je kunt er vele kanten mee op – mits er een inhoudelijke verbinding met het fort blijft.

- a. Tentoonstellingen
- b. Events
- c. Vakantie-activiteiten
- d. Schoolprogramma's
- e. Regioprogramma's
- f. Vernieuwing hoofdprogramma
- g. Verzamelbeleid.
- h. Gelieerde museuminstelling

9. Bedrijfsvoering: organisatie

Tot op heden werd Fort Pannerden gerund door de vrijwilligers van de Vereniging Vrienden van Fort Pannerden. Zij hebben het fort als attractie tot het niveau gebracht waar het nu is. Met de doelstellingen van Fort Pannerden nieuwe stijl voor ogen én een veelvoud van het aantal openstellingen dat tot 2015 gangbaar was, kan het niet anders dan dat de personele organisatie wordt aangepast. Het aantal openstellingen zal qua ambitie jaarlijks minimaal 180 dagen zijn en oplopen tot 240 in 2019. Daarover meer in het hoofdstuk Exploitatie. Fort Pannerden blijft een vrijwilligersorganisatie, maar krijgt - mits financieel haalbaar - drie betaalde krachten. Zij zorgen voor continuïteit, planning/coördinatie en dragen de eindverantwoordelijkheid.

- a. Betaalde krachten
- b. Vrijwilligers
- c. Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, stagiairs
- d. Strategisch Overleg met horecapartner
- e. Bestuur Exploitatiestichting
- f. Vrijwilligersbeleid
- g. Selectie en werving van vrijwilligers

10. Exploitatie

a. Openstellingen

Fort Pannerden beoogt met weloverwogen dagen van openstellingen zoveel mogelijk bezoekers te trekken. De openstellingen moeten ruim de tijd bieden om desgewenst aan meerdere programma's deel te nemen. Bovendien ontspannen van de horeca te genieten én buiten te zijn. Ook moeten de openingsdagen makkelijk communiceren. Daartegenover staat dat natuurlijk voldoende vrijwilligers beschikbaar moeten zijn, en dat het aantal uren werk per dag én de frequentie van de werkzaamheden de vrijwilligers passen.

b. Tickets

Entrees vormen de belangrijkste inkomstenpost voor Fort Pannerden. Voorkeur heeft een all-in-ticket, waarbij ieder zijn programma('s) kiest. Dat kan vooraf via de website, of ter plekke. Voordelen: publieksvriendelijk, geen onverwachte kosten, makkelijk te communiceren door de medewerkers.

Positionering, locatie en benchmark bepalen de prijs. Marketing moet vooraf voor 'lading' van het begrip Fort Pannerden 'Trotseer de elementen en verover het fort' zorgen.

Het publiek moet vooral het idee krijgen dat er na een bezoek nog heel veel meer is te beleven. Herhaalbezoek wordt actief gestimuleerd. Met diverse aantrekkelijke prijsacties gaat Fort Pannerden de bezoekersmarkt bewerken. De inwoners van gemeente Lingewaard én de Doornenburgse bevolking krijgen hierbij de speciale aandacht.

c. Horeca

Inkomsten uit horeca heeft Fort Pannerden nodig heeft voor een gezonde exploitatie.

Doelstellingen horeca:

- Een extra magneet voor de vele fietsers en wandelaars in de omgeving, én voor de inwoners van de gemeente Lingewaard, die hier 'een kop koffie met uitzicht' komen drinken.
- Service: hier kan men na een fort Beleefprogramma even tot rust komen en zich warmen
- Een bijzondere locatie voor ontvangsten van bedrijven, families en verenigingen – op basis van locatieverhuur – met de mogelijkheid om deze te combineren met een Beleefprogramma (zonder dat de klant zelf nog een programma hoeft te organiseren).

Met een terras met uitzicht op het Pannerdensch Kanaal en de Rijnsplitsing heeft het fort een 'unique selling point' in huis. Het terras op de tweede verdieping van het fort, met de trap naar het spectaculaire uitzichtpunt voor een toast – is een tweede troef. Ook de binnenhoven, café-restaurant met bovenzalen en de droge gracht kunnen gebruikt worden voor horeca-ontvangsten

De exploitant zal geen gebruik maken van vrijwilligers – maar werken met professionals, om de daghoreca en verhuur voor ontvangsten in de volle breedte van de opening goed te runnen. Hij betreft mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, die zich hier kunnen ontwikkelen, legt daarvoor eerst contacten met de gemeente Lingewaard.

d. Subsidies

Diverse partijen hebben subsidies gegeven om Fort Pannerden nieuwe stijl te realiseren. Maar ook in de toekomst zijn subsidies onmisbaar – zeker bij een terugtrekkende overheid.

e. Sponsoring

Water, aarde, vuur en lucht. Ze vormen de basis van het Beleefprogramma. Het is een uitdaging om bedrijven, van wie de producten, diensten of ideologieën een relatie hebben met de elementen, te betrekken en te enthousiasmeren om fortprogramma's te ondersteunen, en willen sponsoren. Als tegenprestatie voor sponsoring biedt Fort Pannerden een geweldige locatie. En een ontvangst met alles in zich voor teambuilding en relatiemanagement.

f. Special events

Fort Pannerden gaat actief partijen benaderen om Fort Pannerden tot locatie te maken voor commerciële filmopnames of fotoreportages. Gangen of lege ruimtes kunnen plekken zijn voor een presentatie van regionale bedrijven: producenten van regionale producten. Of een plek waar reclame kan staan van outdoor-firma's, reisindustrie etc. Dit levert het fort extra geld op.

g. Winkel

De winkel biedt een aantrekkelijke selectie van artikelen voor de doelgroepen – hebbedingetjes voor de jongsten, en kwaliteitsproducten voor de oudere doelgroepen – en is gesitueerd in het Reisbureau. De elementen vuur, water, lucht en aarde, het fort en de omgeving zijn de aanknopingspunten voor de inkoop. Samenwerking met Staatsbosbeheer, dat een eigen winkelconcept heeft, wordt gezocht. Gezamenlijke inkoop en productontwikkeling met NHW kan de kosten drukken, en zorgt voor gezamenlijke exposure. Bij locatieverhuur zet de horeca-exploitant in op verkoop van relatiegeschenken. Inkoop, inrichting en winkeltraining zijn een zaak van de medewerker M & C & E en de vrijwilligers.

11. Marketing & communicatie

a. Kernboodschap

Op de splitsing van de Waal, Rijn en het Pannerdensch Kanaal, ligt Fort Pannerden: een immens onder de aarde verborgen fort van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, met vanaf het dak een weergaloos uitzicht op rivierengebied de Gelderse Poort. Het geheimzinnige fort bij Doornenburg zit vol spannende verhalen. Die kun je nu met interactieve programma's ontdekken. Daarvoor moet je de elementen trotseren, dat wel! In Fort Pannerden staat beleven centraal, actief of juist in alle rust.

Tijdens je expeditie, game, audiotour of rondleiding 'verover' je het fort. Je komt van alles te weten over het militaire gebouw en zijn strategische plek. Over de Nieuwe Hollandse Waterlinie en het spartaanse soldatenleven in het fort, vooral in W.O. I. Maar ook over het water en de nieuwe wildernis rond het fort is heel wat te vertellen. Fort Pannerden is ook voor fietsers én wandelaars een ideale Pleisterplaats. Met een kijkje bovenop het fort, een bezoekerscentrum voor ook toeristische informatie, en een terras met uitzicht op de drukst bevaren rivier van Europa. Waar heb je meer het Nederland waterland-gevoel, dan hier?

Belevingscentrum en Pleisterplaats Fort Pannerden is tot stand gekomen in samenwerking met Rijkswaterstaat, Waterschap Rivierenland en Staatsbosbeheer.

b. Marketing

Marketing, marketing, marketing. Het heringerichte Fort Pannerden zal een onvergetelijke ervaring worden voor de bezoekers. Toch ligt de grootste uitdaging er in om Fort Pannerden op het netvlies van doelgroepen te krijgen, en het merk Fort Pannerden 'te laden'. De regio is nog geen 'hot spot', maar heeft het nodige in zich. Ruwe diamanten, glanzende parels, baksteen, water en groen schreeuwen om verbinding en spotlicht. Zelfs voor mensen die heel dichtbij Fort Pannerden wonen.

c. Naar het centrum van de belangstelling

Fort Pannerden ligt excentrisch, je moet de omgeving bewust opzoeken, en dan nog eens de lange fortweg afleggen. Wie voorbij vaart of fietst ziet een hobbel in het landschap. Maar dat daaronder Fort Pannerden verborgen ligt, en een wereld van verhalen: daar staan velen niet bij stil. Fort Pannerden moet zich naar het centrum van de belangstelling bewegen. Zich zichtbaar maken op strategische plekken, en met belangrijke partijen gaan samenwerken. Daar waar de Fort Pannerden-doelgroepen komen, daar moet de beoogde publiekstrekker zich slim en sympathiek profileren – van snelweg tot strandpark.

d. Kansen grijpen

De aantrekkingskracht van natuurontwikkelingsgebieden op het publiek is groot, veel groter dan vaak wordt gedacht (rapport Alterra (1399)). Fort Pannerden ligt in het hart van de meest populaire fietsroutes van Nederland: Rondje Pontje, en aan de overzijde van een bij het toerisme zeer geliefd gebied: de Ooijpolder en de Millingerwaard - dé plek ook waar Nijmegenaren hun ontspanning zoeken. Noordelijk ligt Arnhem, op fietsafstand, met zijn vele attracties en musea en de Veluwe in de nabijheid: Nederlands populairste vakantiebestemming - na de kust.

Vlakbij Fort Pannerden vind je het Pieterpad, het Rivierenpad, het Hanzepad, de Verdrongen dorpenroutes, NS-wandel- en fietsroutes, de route naar Santiago de Compostella. Maar ook loopt hier de Europese fietsroute die vanuit de Donau via Duitsland naar de Waal leidt. Riviercruiseschepen varen voorbij, de fietspendelboot, partyschepen, waterrecreanten. De Millinger Theetuin, 'hot spot', ligt aan de overzijde van de rivier. En wat te denken van alle activiteiten rond het water: Nijmegenaren komen binnenkort de Waalbrug over om naar hun stadseiland te gaan. Lent krijgt steeds meer jonge gezinnen, die iets willen ondernemen. Hotel van de Valk strijkt er neer. Kansen te over!

En natuurlijk is de uitdaging om acties te ontwikkelen met de verschillende stakeholders: Fort Pannerden te promoten als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, of als belangrijke locatie binnen de campagnes van het Regionaal Bureau voor Toerisme en de campagnes van het NBTC, zoals 'Hollandcity'. Provinciegrens-overstijgende samenwerking tussen de forten van de NHW moet ook de wens zijn van de lokale en provinciale overheden.

De programmapartners bieden tal van netwerken – en hebben zelf ook belang – om publiek en relaties te bereiken en betrekken. Daarin liggen kansen voor langdurige samenwerking en succes.

e. Concreet op weg helpen

Fort Pannerden moet het publiek verleiden, en concreet op weg helpen. Hoe concreter hoe beter! Fort Pannerden moet voor alle doelgroepen een looper uitleggen, met routes en arrangementen. Gesteund door goede bewegwijzering, verlokkelijke banieren en ondernemers die zien dat Fort Pannerden hen wat oplevert. Een belangrijke partner wil Fort Pannerden vinden in Kasteel Doornenburg.